

De Colleges van Burgemeester en Wethouders
van de Limburgse gemeenten
(2^e adreslijst volgt)

Cluster	RMT	Behandeld	M.G.P.I. Arts
Ons kenmerk	DOC-00463062	Telefoon	+31 6 29 54 36 08
Uw kenmerk		Maastricht	25 april 2023
Bijlage(n)	1 (mededeling portefeuillehouder)	Verzonden	

Onderwerp

Regie op ruimteclaims: op weg naar een aanpak in de samenhang van

- ontwerpend onderzoek (toezegging 8980),
- ontwikkelperspectieven NOVEX [de Peel/Zuid-Limburg],
- het Ruimtelijk Voorstel/Ruimtelijk arrangement,
- Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG),
- programma waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL),
- de Regionale Energie Strategieën (RESSen),
- Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (PMIEK),
- grip op grootschalige bedrijfsvestigingen,
- de Woondeal.

Geacht college,

Hierbij doen wij u een afschrift toekomen van onze mededeling aan Provinciale Staten met de daarbij behorende bijlagen. Wij hopen dat deze informatie ook voor u nuttig kan zijn in de ordening van de lopende processen, die alle betekenis hebben voor de inrichting van de ruimte in onze provincie.

U bent met ons en wij zijn met u rechtstreeks betrokken in de genoemde processen. Wij willen in deze brief dan ook tevens onze waardering uitspreken voor de wijze waarop u in regionaal verband samenwerkt en ook met ons samen werkt aan de fysiek-ruimtelijke maatschappelijke opgaven in zowel het stedelijk als het landelijk gebied van Limburg. De constructieve samenwerking tussen uw colleges onderling en met ons is ons inziens wezenlijk voor de goede verbinding tussen de lokale (Gemeentelijke Omgevingsvisies), de bovenlokale (regionale afspraken) en regionale aanpak (Provinciale Omgevingsvisie) van die vraagstukken. En daarmee voor de regie op alle ruimteclaims in onze provincie. En we zijn ons er daarbij van bewust dat dit alles ook veel vraagt van uw ambtelijke organisatie.

De samenhang tussen alle processen is zeker complex te noemen, alleen al vanwege het feit dat gedurende het hele jaar 2023 veel trajecten parallel zullen lopen.

De Provinciale Omgevingsvisie (POVI) neemt een centrale plek in in het omgevingsbeleid van de Provincie Limburg. Een en ander conform de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking zal treden. De POVI is slechts bindend voor de Provincie zelf. Daar waar juridische doorwerking richting gemeenten, Waterschap, bedrijven en burgers gewenst is, is het nodig om bepalingen op te nemen in de Provinciale Omgevingsverordening.

In oktober 2021 is de eerste POVI vastgesteld door Provinciale Staten (na een lange traditie met het Provinciale Omgevingsplan Limburg [POL] sinds 2001). Bij de vaststelling van de POVI hebben wij aan onze Provinciale Staten de toezegging gedaan om samen met u, onze Limburgse gemeenten, via ontwerpend onderzoek te komen tot ontwikkelscenario's met keuzemogelijkheden, niet alleen met het oog op gebiedsgerichte vertaling en mogelijke aanscherping van de POVI, maar ook als een bouwsteen voor uw Gemeentelijke Omgevingsvisies (1.0 of 2.0).

In diezelfde periode heeft het Rijk aangegeven meer regie te willen voeren in de ruimtelijke ordening, gelet op de grote verbouwing waar Nederland voor staat (de grote transitie in het fysieke domein). Ook het Rijk geeft aan zich er van bewust te zijn dat het decentrale schaalniveau het belangrijkste speelveld blijft waarop ruimtelijke afwegingen en beslissingen worden gemaakt. De beoogde aanpak van het Rijk is geschetst in de RO-brief (februari 2022) en uitgewerkt in het Programma NOVEX (juli 2022). Dat programma kent een aanpak via twee lijnen. De lijn 'provinciale regie' houdt in dat het Rijk elke provincie vraagt om een gebiedsdekkend provinciaal Ruimtelijk Voorstel te maken (oktober 2023) als basis voor een Ruimtelijk Arrangement tussen Provincie en Rijk (december 2023). Vertrekpunt vanuit het Rijk zijn provinciale startpakketten voor de fysieke leefomgeving (december 2022), die een bundeling vormen van nationale opgaven uit de NOVI en 26 nationale programma's met de uitnodiging aan de provincies om die ruimtelijk te vertalen.

We denken dat we met onze ontwerpende onderzoeken een uitstekende basis hebben om de genoemde toezegging aan Provinciale Staten, de uitnodiging van het Rijk en de regionale samenwerking in samenhang verder op te pakken.

De totstandkoming van het Ruimtelijk Voorstel en Arrangement gebeurt in het verlengde daarvan logischerwijze in nauwe afstemming met de totstandkoming van de Limburgse programma's voor de fysieke omgeving, zoals LPLG, WRL, RES'en, PMIEK, Regionale Woondeal en Programma Werklocaties. Deze processen zullen elkaar zeker ook nog beïnvloeden. Elk van die programma's is nauw verbonden met sectorale nationale programma's benoemd in het startpakket.

Het Ruimtelijk Voorstel wordt vastgesteld door ons college, op basis van sonderingen bij Provinciale Staten. Het Ruimtelijk Arrangement wordt gesloten tussen ons college en de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening namens het Kabinet. Over het precieze productbeeld vinden nog gesprekken plaats tussen de provincies en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

In onze mededeling aan Provinciale Staten gaan wij nader in op zowel dat proces, als op de samenhang tussen dat proces en alle overige lopende processen en trajecten.

Bij dat alles is het voor ons allen van belang ons te blijven realiseren dat noch het Ruimtelijk Voorstel en het Ruimtelijk Arrangement, noch het LPLG, het programma WRL, de RES'en, de woondeal en alle overige programma's eenmalige exercities zijn, maar startpunt zijn c.q. nu een onderdeel zijn van langjarige processen.

Het is onze overtuiging dat we in Limburg onze samenwerking in deze processen ten behoeve van de aanpak van deze grote maatschappelijke opgaven zullen moeten voortzetten.

Voel u vooral uitgenodigd om bij vragen over de “regie op ruimteclaims” of een nadere toelichting op de uitgebreide informatie die in de mededeling aan Provinciale Staten is vervat contact met ons op te nemen via omgevingsvisie@prvlimburg.nl.

Mocht u daar prijs op stellen bieden wij graag aan om bij u ten gemeentehuize één en ander nader te komen toelichten. Daarbij kunnen we ook meer specifiek van gedachten wisselen over de vraagstukken zoals die in uw gemeente spelen.

Gedeputeerde Staten van Limburg

voorzitter

secretaris

Provinciale Staten

Cluster	RMT	Behandeld	M.G.P.I. Arts
Ons kenmerk	DOC-00448199	Telefoon	+31 6 29 54 36 08
Uw kenmerk	-	Maastricht	24 april 2023
Bijlage(n)	4	Verzonden	24 april 2023

Onderwerp

Mededeling portefeuillehouder: Regie op ruimteclaims: op weg naar samenhang van

- Provinciale Omgevingsvisie (POVI)
- Ontwerpend onderzoek (toezegging 8980),
- Ontwikkelperspectieven NOVEX gebieden [de Peel resp. Zuid-Limburg],
- Het Ruimtelijk Voorstel/Ruimtelijk Arrangement
- Limburgse programma's in de fysieke omgeving (zoals Limburgs Programma Landelijk Gebied, programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg, de Regionale Energie Strategieën, Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, Regionale Woondeal en Programma Werklocaties)

Geachte Staten,

1. Inleiding

Uw Staten zijn het bevoegde gezag voor de Provinciale Omgevingsvisie (POVI). De POVI is een document waarin uw Staten voor de provincie Limburg de gewenste ruimtelijke ontwikkeling schetsen ("het lonkende vergezicht"). Om die gewenste ontwikkeling van Limburg te sturen kunt u regels stellen in de Provinciale Omgevingsverordening. Ook voor de Provinciale Omgevingsverordening zijn uw Staten het bevoegde gezag.

De POVI heeft u in oktober 2021 vastgesteld. Op dit moment vigeert de Omgevingsverordening 2014. In verband met de telkens uitgestelde datum waarop de Omgevingswet in werking treedt, hebben uw Staten ook al een nieuwe Omgevingsverordening (Omgevingsverordening Limburg 2021) vastgesteld, die aan de vereisten van de Omgevingswet voldoet.

POVI en Omgevingsverordening zijn geen statische documenten. Actuele maatschappelijke vraagstukken rond natuur, landbouw, water, energie, mobiliteit, woningbouw, bedrijventerreinen en stikstof vragen om oplossingen. En die oplossingen vragen voor een belangrijk deel om ruimte. En ruimte is schaars. Uw Staten hebben bij de vaststelling van de POVI aan ons college gevraagd om meer richting en sturing te geven aan de wijze waarop we regie voeren op al die claims om ruimte. We hebben uw Staten toegezegd (toezegging 8980) dat we samen met de gemeenten ontwerpend onderzoek gaan inzetten om invulling te geven aan "meer richting en sturing".

Met deze mededeling informeren wij u ter invulling van toezegging 8980 over de stand van zaken rond de ontwerpende onderzoeken, samenhang van lopende processen en uw betrokkenheid (sonderend) in het vervolgproces.

Parallel aan deze processen die wij met onze gemeenten doorlopen heeft onze minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening uitgesproken dat het Rijk meer regie wenst te voeren op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. De claims om ruimte en de noodzaak voor regie spelen op landelijk niveau immers ook. Ter invulling van die landelijke regie wenst de minister met alle colleges van Gedeputeerde Staten van de 12 provincies in december 2023 een zogenaamd Ruimtelijk Arrangement af te sluiten. Ter voorbereiding op dat Ruimtelijk Arrangement werkt ons college inmiddels aan een Ruimtelijk Voorstel. Deze mededeling benutten we ook om u te schetsen hoe wij het proces op weg naar Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement voor ons zien. In bijlage 1 lichten we deze begrippen voor uw Staten toe.

Tegelijkertijd denken wij dat het nuttig is om u te verduidelijken hoe wij de samenhang zien tussen onze ontwerpende onderzoeken en de overige lopende processen, die alle betekenis hebben voor de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg. Dan gaat het zowel over onze stedelijke gebieden/bebouwde kernen, als over het landelijke gebied. De grote, nu actuele programma's waar dat zicht op samenhang wezenlijk is voor een heldere bestuurlijke regie op de ruimteclaims zijn Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG, inclusief het perspectief voor de landbouw conform onze mededeling aan uw Staten van 4 april 2023), de Regionale Energie Strategieën (RESsen), het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat en de woondeal. In bijlage 1 hebben we voor deze processen ook de planning en de besluitvormingsmomenten vermeld.

Tot slot willen we uw Staten ook de samenhang schetsen met de ontwikkelingen binnen de samenwerking tussen Rijk en regio in de zogenaamde NOVEX-gebieden. Voor onze provincie gaat het dan om NOVEX de Peel (grensoverschrijdend, samen met Brabant) en NOVEX Zuid-Limburg.

Daarmee heeft deze mededeling tot doel om voor Provinciale Staten aan te geven hoe we als provincie de regie op alle ruimteclaims (willen) voeren. Voor uw Staten is het daarbij van belang dat meer richting en sturing, waar u om hebt gevraagd, zal inhouden dat wij met uw Staten nauwgezet willen bezien waar actualisatie, een nadere uitwerking en/of een aanpassing van de POVI (uw bevoegdheid) gewenst of noodzakelijk zal gaan zijn. En in het verlengde daarvan: waar uw Staten de Omgevingsverordening eventueel wensen te wijzigen.

Deze mededeling is nog geen afdoening van toezegging 8980. Zoals we hier onder nader zullen toelichten lopen de ontwerpende onderzoeken nog. Alle andere processen lopen ook parallel. Zij zitten in verschillende fases van voorbereiding c.q. uitvoering.

Het is ons voornemen om uw Staten gedurende het komende jaar op de hoogte te houden van de lopende processen. In de situatie dat onze minister heeft bepaald dat hij met de colleges van Gedeputeerde Staten via een Ruimtelijk Arrangement de afspraken wenst te maken over gewenste ruimtelijke ontwikkelingen per provincie, willen wij recht doen aan de kaderstellende bevoegdheden van

uw Staten op dit onderwerp (POVI en Omgevingsverordening). Middels een periodieke sondering van de voortgang en de vraagstukken en keuzes die daarbij aan de orde zullen/kunnen komen willen wij uw Staten ook in staat stellen om desgewenst met elkaar en met ons college over inhoud en proces van gedachten te wisselen. Daarmee willen wij bereiken dat het Arrangement dat ons college met onze minister zal gaan afsluiten in lijn ligt met de opvattingen vanuit uw Staten over de realisatie van de POVI. De samenhang tussen alle lopende processen is zeker complex. Deze mededeling wil de samenhang goed schetsen, maar bevat om die reden ook heel veel informatie. Wij bieden uw Staten dan ook aan om u in een informatiebijeenkomst uitgebreid nader te laten informeren over alles wat wij in deze mededeling aan u willen aanreiken.

2. Samenvatting

“Niet alles kan overal”. Deze uitspraak van Johan Remkes vat (niet alleen voor de stikstofcrisis) de ruimtelijke dilemma’s in Nederland goed samen. Die dilemma’s hebben betrekking op de ruimteclaims vanuit wonen, stikstof, natuur, water, energie, klimaat, landbouw, infrastructuur/mobiliteit en bedrijventerreinen. Remkes’ uitspraak illustreert de noodzaak voor overheden op **alle drie de schaalniveau’s** om daarin keuzes te maken:

- Het Rijk heeft op nationaal niveau drie (ruimtelijke) hoofddoelstellingen geformuleerd (voor het landelijk gebied, omtrent netwerken voor energie en economie, inzake leefbare steden en dorpen); de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wenst nog dit jaar (2023) met alle colleges van Gedeputeerde Staten afspraken te maken over de doorwerking van deze nationale belangen; deze afspraken hebben de titel Ruimtelijk Arrangement gekregen; de provincies worden geacht dat Ruimtelijk Arrangement voor te bereiden in de vorm van een Ruimtelijk Voorstel (*“Zo zien wij als GS van Limburg de ruimtelijke ontwikkelingen in onze provincie; dit zijn de vraagstukken die we daarbij zien en hier denken we dat nadere verkenningen nodig zullen zijn”*) ; onze voorbereidingen daartoe zijn gestart;
- Uw Staten hebben bij vaststelling van de POVI in oktober 2021 aan ons college gevraagd om (meer) richting en sturing te geven aan de wijze waarop we op regionaal schaalniveau de noodzakelijke ruimtelijke keuzes kunnen maken; daartoe hebben wij samen met de regio’s het instrument Ontwerpend Onderzoek ingezet; in toezegging 8980 hebben wij uw Staten aangegeven dat wij u over de voortgang van deze ontwerpende onderzoeken zullen informeren; de wens van de minister sluit heel wel aan bij hetgeen we in onze provincie al zijn gestart;
- De gemeenten verbinden in hun Gemeentelijke Omgevingsvisies (GOVI’s) de landelijke, regionale en lokale vraagstukken tot een ruimtelijke hoofdkeus voor hun gemeenten en scheppen daarmee ruimtelijke kaders voor de beoordeling van initiatieven/vergunningaanvragen; hun directe betrokkenheid bij de ontwerpende onderzoeken biedt hen de mogelijkheid de verbinding tussen regionaal en lokaal schaalniveau te leggen.

Deze mededeling heeft tot doel om voor uw Staten aan te geven hoe we als provincie de regie op alle ruimteclaims [willen] voeren. In deze mededeling:

- a. Schetsen we de stappen (zowel ambtelijk als ten behoeve van het bestuurlijk samenspel GS-PS), die we hebben gezet en nog gaan zetten als voorbereiding op Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement;

- b. Geven we daarnaast aan wat de stand van zaken rond de ontwerpende onderzoeken is (eerste invulling toezegging 8980); de aanbieding aan uw Staten en aan ons college van het ontwerpend onderzoek “fase 1: Ontginningsgebieden” door het Portefeuillehoudersoverleg Landelijk Gebied en Ruimte van de regio Noord-Limburg benutten we om de inhoudelijke en formele betekenis van de ontwerpende onderzoeken te duiden;
- c. Lichten we toe hoe de ontwerpende onderzoeken en het Ruimtelijk Arrangement zich verhouden tot de nu meest actuele lopende processen, waarlangs we – parallel aan de uitwerking van ontwerpende onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel – werken aan de realisatie van de genoemde opgaven: het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG, inclusief invulling van het perspectief voor de landbouw conform onze mededeling aan uw Staten van 4 april 2023), het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), de NOVEX processen de Peel en Zuid-Limburg, de Regionale Energie Strategieën (RES'en), Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, het programma Werklocaties en de woondeal.

In het besef dat deze mededeling geschreven is op basis van huidige inzichten, waarbij op onderdelen nog onduidelijkheid bestaat (bijv. productbeeld ruimtelijk voorstel). En met inachtneming van de complexiteit van/tussen sporen die allen een ruimtelijk component kennen, waarbij afstemming tussen samenhangende lijnen een iteratief proces is, sturen we deze mededeling voorzien van een begeleidend schrijven ook aan de colleges van burgemeester en wethouders van onze Limburgse gemeenten, het dagelijks bestuur van het Waterschap Limburg, Rijkswaterstaat en de gebiedspartners die zitting hebben in de Plattelandscoalitie.

3. Toelichting

A. Op weg naar een Ruimtelijk Arrangement van Rijk en provincie Limburg in december 2023

Samenvatting:

Het Rijk heeft op nationaal niveau drie hoofddoelstellingen geformuleerd (voor het landelijk gebied, omtrent netwerken voor energie en economie, inzake leefbare steden en dorpen); de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening wenst nog dit jaar met alle colleges van Gedeputeerde Staten afspraken te maken over de doorwerking van deze nationale belangen; deze afspraken hebben de titel Ruimtelijk Arrangement gekregen; de provincies worden geacht dat Ruimtelijk Arrangement voor te bereiden in de vorm van een Ruimtelijk Voorstel (“Zo zien wij als GS van Limburg de ruimtelijke ontwikkelingen in onze provincie; dit zijn de vraagstukken die we daarbij zien en hier denken we dat nadere verkenningen nodig zullen zijn”); onze voorbereidingen daartoe zijn gestart; paragraaf 3A schetst de aanpak van die voorbereidingen.

Met de aanstelling van een minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening (binnen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) heeft het kabinet Rutte IV in 2022 de eerste stap gezet in de richting van de wens van het Rijk om meer regie te gaan voeren op de ruimtelijke inrichting van Nederland. De aanleiding: veel grote maatschappelijke opgaven (woningbouw, stikstof, natuur, water, energie, klimaat, landbouw, economie/bedrijventerreinen, infrastructuur/mobiliteit) die allemaal claims

leggen op de beperkt beschikbare ruimte. Die aanleiding is herkenbaar. Deze opgaven vormen ook de kern van onze POVI.

Om de doorwerking van de landelijke doelstellingen bij deze opgaven te borgen, wil de minister nog dit jaar gerichte afspraken maken met de provincies. Hij wil daartoe in december 2023 met de colleges van Gedeputeerde Staten een zogenaamd **Ruimtelijk Arrangement** afsluiten:

“Het ruimtelijk arrangement is een set aan wederkerige, bestuurlijke afspraken over de ruimtelijke inpassing en uitvoering van de nationale opgaven. Het streven is om tot zo concreet mogelijke afspraken te komen, met aandacht voor draagvlak (participatie), fasering en uitvoerbaarheid (procedures, regelgeving, capaciteit).” (Bron: Kamerbrief aanbieding provinciaal startpakket fysieke leefomgeving, Minister De Jonge (Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening), 12-12-2022)

Het proces op weg naar het Ruimtelijk Arrangement kent als cruciale tussenstap het door Gedeputeerde Staten op te stellen **Ruimtelijk Voorstel**. Over het precieze productbeeld vinden nog gesprekken plaats tussen provincies en BZK. Zo is ons beeld dat de invulling van “participatie” op diverse wijzen verloopt: op provinciaal en regionaal niveau: via huidige thematische (programma) sporen en regionale ontwerpende onderzoeken, via de GOVI’s, POVI en Omgevingsverordening.

Inzet is om in het ruimtelijk voorstel in elk geval keuzevraagstukken/ dilemma’s/ schuarpunten te benoemen waar ruimteclaims of beoogde ruimtelijke maatregelen vanuit de diverse programma’s elkaar in de weg zitten of waar er kansen liggen voor synergie:

- *“Als je alles waar we als Limburgse samenleving aan willen en moeten werken bij elkaar zet,*
- *en je kijkt naar de mogelijkheden en beperkingen om op regionaal schaalniveau de ruimteclaims van alle opgaven [al dan niet gecombineerd] in te vullen*
- *waarbij we ons laten leiden door de gewenste toekomstige ontwikkeling van onze provincie, zoals Provinciale Staten die in onze POVI hebben geschetst;*
- *dan zijn wij van mening dat we vanuit onze regionale verantwoordelijkheid **deze keuzes** moeten maken;*
- *en dat levert ons in relatie tot de realisatie van de rijksdoelstellingen **deze dilemma’s/vraagstukken** op, die we met onze minister moeten bespreken;*

Daar waar wij dilemma’s en vraagstukken zien in relatie tot onze gemeenten en hun lokale doelstellingen zullen we die, primair in regionaal verband, waar nodig verder inzoomend op lokaal schaalniveau, met hen bespreken.

Input voor het Ruimtelijk Voorstel komt in belangrijke mate vanuit de ontwerpende onderzoeken die voor en met de drie Limburgse regio’s in gang gezet zijn en uit de trajecten van belangrijke sectorale programma’s voor de fysieke omgeving (veel daarvan parallel in voorbereiding, deels ook al in uitvoering). Het Rijk heeft de input vanuit NOVI en 26 nationale programma’s gebundeld in een provinciaal startpakket voor de fysieke omgeving, dat eind december aan elke college is aangeboden. De gedachte is dat we via dit ‘huiswerk’ de ruimtelijke dilemma’s/keuzes voor provincie en gemeenten scherp in beeld brengen, evenals de dilemma’s in relatie tot landelijke doelstellingen. Op die manier kunnen we:

- a. Gericht aan het Rijkaangeven hoe wij de ruimtelijke ontwikkeling van Limburg vóór ons zien;
- b. Gericht met het Rijk praten over oplossingen, daar waar zij vanuit landelijk perspectief daar anders over denkt.

Dat gesprek met het Rijk wordt primair gevoerd met de Minister voor VRO, maar die doet dat nadrukkelijk namens (en soms met) de bewindspersonen verantwoordelijk voor de diverse opgaven in de fysieke omgeving. In die verbinding tussen de departementen en tussen de opgaven vanuit de verschillende sectoren zit voor een belangrijke deel de meerwaarde van dit traject.

De gedachte achter Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement sluit daarmee voor onze provincie keurig aan op de nadere uitwerking van de POVI middels ontwerpend onderzoek die wij in najaar 2021 op verzoek van de gemeenten en uw Staten (toezegging 8980) hebben opgestart. Wij verwachten immers dat daar de belangrijkste ruimtelijke keuzemogelijkheden en dilemma's voor Limburg uit zullen komen.

Het Ruimtelijk Voorstel bereiden we, op voorstel van BZK, deels ambtelijk (op directieureniveau, met vertegenwoordigers van alle relevante departementen, met vertegenwoordigers ook vanuit de gemeenten en Waterschap) en daarnaast bestuurlijk (in elk geval via het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving) voor tijdens drie afstemmings-/ijkmomenten met het Rijk (in maart, mei/juni en september 2023). Hetgeen tijdens de bijeenkomst in maart is besproken is weergegeven op de bijgevoegde sheets van bijlage 2.

De inbreng die namens ons college in deze afstemmings-/ijkmomenten wordt geleverd wordt door ons met onze ambtelijke ondersteuning voorbereid. Dat lijken ons daarmee ook de juiste momenten om de voortgang sonderend aan uw Staten voor te leggen.

B. Stand van zaken en betekenis van ontwerpend onderzoek

Samenvatting:

Uw Staten hebben bij vaststelling van POVI in oktober 2021 aan ons college gevraagd om [meer] richting en sturing te geven aan de wijze waarop we op regionaal schaalniveau de noodzakelijke ruimtelijke keuzes kunnen maken; daartoe hebben wij samen met de regio's het instrument Ontwerpend Onderzoek ingezet; in toezegging 8980 hebben we u aangegeven dat wij u over de voortgang van deze ontwerpende onderzoeken zullen informeren; de wens van de minister sluit heel wel aan bij hetgeen we in onze provincie al zijn gestart.

Bij de vaststelling van de POVI door uw Staten in oktober 2021 heeft ons college aan u toegezegd (toezegging 8980) om samen met de gemeenten ontwerpend onderzoek uit te voeren om 'meer richting en sturing' te geven aan alle ruimtelijke ontwikkelingen in onze provincie. Oorspronkelijk was de gedachte dat die ontwerpende onderzoeken voor de drie regio's eind 2022 gereed zouden zijn. Per regio (Noord, Midden, Zuid) zijn die processen echter verschillend verlopen, aansluitend bij de dynamiek in de regio:

- a. Noord (Portefeuillehoudersoverleg Landelijk Gebied en Ruimte, regio Noord-Limburg) heeft gekozen voor een "Pilot Ontginningsgebieden" om in een deelgebied van de regio methodisch verantwoord ervaring op te doen met deze gebiedsgerichte benadering; die pilot is afgerond; het

rapport is aan de drie betrokken gemeenten (Venray, Horst aan de Maas, Peel en Maas) en aan de provincie (Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten) aangereikt; op dit moment wordt het ontwerpend onderzoek voor de oostzijde (Maasvallei, Maasduinen, Venlo inclusief Trade Port, Beesel) aanbesteed;

- b. Midden (Portefeuillehoudersoverleg Ruimte Midden-Limburg) heeft een bestaande SML¹ - bestuursopdracht uit 2021 voor een landschapsanalyse ingezet als eerste stap voor een ontwerpend onderzoek; die eerste stap is in oktober 2022 gezet (tweedaagse werksessie); na de aanbesteding voor de ondersteuning is het ontwerpend onderzoek nu in maart 2023 gestart;
- c. Zuid (Bestuurlijk Kernoverleg Zuid-Limburg) heeft gekozen voor een methodisch verantwoorde aanpak voor de gehele regio: het "Panorama Zuid-Limburg"; Panorama Zuid-Limburg zit in de afrondende fase. Panorama Zuid-Limburg brengt de belangrijkste ruimtelijke opgaven bij elkaar. Uitgangspunt hierbij vormt het bestaand ruimtelijk beleid zoals in de nationale en provinciale omgevingsvisies is vastgelegd. Panorama Zuid-Limburg gaat echter een stap verder door de relevante ruimteclaims als gevolg van het ruimtelijk beleid te verbeelden en op een integrale wijze te combineren tot een consistent toekomstbeeld, maar biedt geen 'oplossing' voor alle ruimtelijke vraagstukken. Panorama Zuid-Limburg maakt namelijk inzichtelijk waar kansen liggen, schuurpunten bestaan, keuzes gemaakt moeten worden of verkenningen noodzakelijk zijn. In het Bestuurlijk Kern Overleg Zuid-Limburg (de bestuurlijk opdrachtgever van Panorama Zuid-Limburg) is in februari 2023 afgesproken is dat er nog een ambtelijke en bestuurlijke consultatieronde volgt door Zuid-Limburg over deze schuurpunten.

De ervaringen van de ontwerpende onderzoeken tot nu toe leren dat zij de gewenste en gevraagde 'richting en sturing' geven. De uitgewerkte scenario's zijn zowel in Noord als in Zuid vervolgens bij elkaar gebracht ("synthese") tot een ontwikkelperspectief voor de regio: *"Als je alles waar we als samenleving aan willen en moeten werken bij elkaar zet en je kijkt naar de karakteristiek van het gebied, dan volgt daar deze hoofdkeers uit voor de ontwikkeling van dit gebied"*.

Het PHO Landelijk Gebied & Ruimte van Noord-Limburg heeft in haar aanbiedingsbrief van het ontwerpend onderzoek "Ontginningsgebieden" (bijlage 3) aan ons college en aan uw Staten de betekenis van het ontwerpend onderzoek als volgt omschreven:

"In het eindrapport zijn drie scenario's uitgewerkt, die zijn vertaald naar een gedifferentieerd ontwikkelperspectief voor de ontginningsgebieden. Het PHO LG&R beschouwt dit perspectief als een belangrijke bouwsteen voor actuele (ruimtelijke) planprocessen, zoals daar zijn:

- *De invulling van het ontwikkelperspectief 'NOVEX de Peel' voor het gehele Peelregio (NOVEX-gebieden-aanpak);*
- *De uitwerking van het gebiedsplan LPLG voor het Limburgse deel van de Peel;*
- *De ruimtelijke puzzel, die de provincie moet gaan maken ter invulling van alle rijksopgaven en daarmee ter uitwerking van de POVI;*
- *Het opstellen, aanvullen of uitwerken van GOVI's van de drie betrokken gemeenten, of andere ruimtelijke plannen"*.

¹ SML: Samenwerking Midden-Limburg

Wij onderschrijven deze duiding en stellen voor dat we –mutatis mutandis- aan de overige ontwerpende onderzoeken dezelfde betekenis toekennen.

Waar het gaat om de formele vaststelling van het ontwerpend onderzoek hebben wij de volgende overweging:

- Ontwerpend Onderzoek is te beschouwen als onderbouwing voor een uitwerking van de POVI;
- Een uitwerking van de POVI is in de zin van de Omgevingswet te beschouwen als een provinciaal programma²;
- Een provinciaal programma vaststellen is een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten;
- Nu deze uitwerking van de POVI rechtstreeks voortvloeit uit een toezegging van ons college aan uw Staten, die bevoegd gezag zijn voor de POVI, ligt het voor de hand om u in staat te stellen om de ontwerpende onderzoeken als de herkomst van/aanleiding voor een voorgestelde uitwerking van de POVI te herleiden en begrijpen; die gedachte is in lijn met het bestuurlijk-bestuurlijk samenspel zoals wij dat geschetst hebben in onze mededeling van 30 maart 2021 (bijlage 3);
- Het delen van de inhoudelijke essentie van de ontwerpende onderzoeken kan middels onze mededelingen portefeuillehouder, die aansluiten op de aanbieding door de regio's van de respectievelijke ontwerpende onderzoeken aan ons college en aan uw Staten;
- De wijze waarop ons college bij de voorbereiding van het Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement de inhoud van de ontwerpende onderzoeken verwerkt, maakt onderdeel uit van de periodiek sondering bij uw Staten van de voortgang van dit proces;
- Na vaststelling van het Ruimtelijk Arrangement kan dan het totaalpakket (ontwerpende onderzoeken, Ruimtelijk Voorstel en Ruimtelijk Arrangement) aan uw Staten worden voorgelegd als bouwsteen voor de onderbouwing van een eventueel voorstel van ons college voor een nadere uitwerking van de POVI, waarna zo nodig een wijziging van de Provinciale Omgevingsverordening kan worden voorbereid.

C. Verhouding van ontwerpend onderzoek en Ruimtelijk Voorstel/Ruimtelijk Arrangement tot belangrijke lopende processen

Samenvatting:

We lichten toe hoe de ontwerpende onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel/Ruimtelijk Arrangement zich verhouden tot de nu meest actuele lopende processen, waarlangs we –parallel aan de uitwerking van ontwerpende onderzoeken en het Ruimtelijk Voorstel- werken aan de realisatie van de genoemde opgaven; het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG, inclusief het perspectief voor de landbouw conform onze mededeling aan uw Staten van 4 april 2023), het programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), de NOVEXprocessen de Peel en Zuid-Limburg, de Regionale Energie Strategieën (RESsen), Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, het programma Werklocaties en de woondeal.

² Niet iedere uitwerking van het beleid op hoofdlijnen uit de Omgevingsvisie is meteen een programma. De Omgevingswet bepaalt over de inhoud van een programma twee dingen: 1. het programma bevat een uitwerking van het te voeren beleid voor de ontwikkeling, het gebruik, het beheer, de bescherming, of het behoud van/voor een of meer onderdelen van de fysieke leefomgeving en 2. het programma bevat maatregelen om aan een of meer omgevingswaarden te voldoen, of een of meer andere doelstellingen voor de fysieke leefomgeving te bereiken.

We hebben onszelf met onze ontwerpende onderzoeken de mogelijkheid gegeven om samen met de gemeenten de regie op de ruimtelijke ontwikkelingen in de regio te voeren en letterlijk ordening aan te brengen in de veelheid van processen, waarlangs we werken aan de aanpak van die genoemde fysiek-ruimtelijke opgaven. De sturing die het Rijk wenst op de nationale opgaven kunnen we tegelijkertijd prima verbinden met de sturing op de regionale opgaven.

Op regionaal schaalniveau maken onze ontwerpende onderzoeken inzichtelijk welke (ruimtelijke) keuzes we kunnen en moeten maken en tot welke (nieuwe) vraagstukken dat kan leiden. Dat leidt tot een voorstel voor 'hoofdkeuzes' voor de ontwikkeling van de verschillende delen van onze provincie: het zogenaamde ontwikkelperspectief.

Dat ontwikkelperspectief is daarmee een belangrijke inspiratiebron voor alle uitvoeringsprocessen waarlangs we dat perspectief gaan realiseren: het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG, inclusief het perspectief voor de landbouw), het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), de NOVEX-processen de Peel en Zuid-Limburg, Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat, de Regionale Energie Strategieën (RES'en), de woondeal en het programma Werklocaties.

Tegelijkertijd zullen al deze processen elkaar beïnvloeden, juist omdat ze grotendeels parallel lopen ("iteratief").

Zo zal de uitwerking van Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL) daarin worden geïntegreerd en andersom zullen ruimtelijke keuzes die bepalend zijn voor WRL als resultaat van dat iteratieve proces doorwerken in de uitvoering.

Datzelfde geldt (met aandacht voor de onderlinge verschillen in deze processen) voor:

- De gebiedsplannen van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG), , waarin de hoofdkeuze voor een [deel]gebied onder meer de door de landbouw gewenste duidelijkheid biedt waarbinnen de individuele boeren hun transitiepad kunnen bepalen (zoals toegelicht in onze mededeling aan uw Staten van 4 april 2023);
- De Woondeal (vooral rond de vraag naar de locaties van de woningen waar we na 2025 mee aan de slag gaan)
- De (vervolg)uitwerkingen en realisaties van Regionale Energie Strategieën en Provinciale Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (MIEK);
- De ontwikkelperspectieven, uitvoeringsprogramma's en regionale investeringsagenda's, die het Rijk samen met de regionale overheden wil opstellen voor de NOVEX-gebieden;
- De overige onderwerpen waar op grond van het Ruimtelijk Arrangement het ruimtelijk instrumentarium moet worden ingezet.

Zoals gezegd onder A. voeren we met onze ontwerpende onderzoeken het overleg met het Rijk over provinciale ruimtelijke keuzes met betekenis voor nationale doelen. Daarenboven geldt voor de door het Rijk aangewezen NOVEX-gebieden (de Peel en Zuid-Limburg) dat wij vanuit de samenhang van alle ruimtelijke vraagstukken met het Rijk kunnen meedenken over de focus voor die gebieden, die het Rijk wenst te vertalen in een. Zoals gezegd onder A. voeren we met onze ontwerpende onderzoeken het overleg met het Rijk over provinciale ruimtelijke keuzes met betekenis voor nationale doelen. Daarenboven geldt voor de door het Rijk aangewezen NOVEX-gebieden (de Peel en Zuid-Limburg) dat

wij vanuit de samenhang van alle ruimtelijke vraagstukken met het Rijk kunnen meedenken over de focus voor die gebieden, die het Rijk wenst te vertalen in een ontwikkelperspectief en een Uitvoeringsprogramma met een Regionale Investeringsagenda (RIA).

De samenwerking met Rijk en de gemeenten is wezenlijk, omdat we “op weg naar realisatie van het lonkende vergezicht dat we in de POVI voor onze provincie hebben geschetst” permanent [moeten] schakelen tussen de drie schaalniveaus (landelijk, regionaal, lokaal):

- Wij sparren met het Rijk, omdat we de beleidsopvattingen van het Rijk, soms in de vorm van opdrachten, moeten vertalen naar hun betekenis voor de afwegingen die wij op regionaal schaalniveau (moeten) maken;
- Wij sparren met de gemeenten, opdat de gemeentelijke afwegingen in de verbinding van bovenlokale en lokale vraagstukken in lijn blijven met de (bovenlokale) hoofdkoers voor een gebied.

Nu alle processen (ontwerpende onderzoeken, de grote programma's voor stedelijk en landelijk gebied [waaronder de RES'en, LPLG, WRL, woondeal] en Ruimtelijk Voorstel/Ruimtelijk Arrangement) gedurende het komende jaar parallel lopen en de planning van die verschillende trajecten nog telkens wijzigt c.q. kan wijzigen, vraagt dat zowel om een permanente inhoudelijke [ambtelijke] afstemming (zowel intern als extern), als om een permanente bestuurlijke afstemming tussen ons college en uw Staten, alsmede van ons college met de bestuurlijke omgeving van de verschillende processen. Onze interne organisatie is ingericht ten behoeve van die inhoudelijke afstemming en via de regionale overleggen (RCO's/BKO/PHO's, woonoverleg, gebiedsprocessen LPLG, WRL) houden we de ambtelijke én bestuurlijke verbinding met de gemeenten, Waterschap Limburg en de overige gebiedspartners. In bijlage 1 hebben we de –nu bekende- termijnen waarop voor de verschillende trajecten besluitvorming dan wel afronding is voorzien door bestuurlijk opdrachtgevers, samenwerkende overheden (inclusief andere gebiedspartners) respectievelijk het bevoegde gezag op een rij gezet. Uit dat overzicht wordt helder dat het in de meeste gevallen niet gaat om medebewindstaken, maar om ambities, waar overheden, al dan niet samen met gebiedspartners, zich [samen] aan verbinden.

4. Ter afronding

Wij beschouwen deze mededeling als onze (eerste) invulling van toezegging 8980. Middels deze mededeling informeren wij u over de samenhang en uw betrokkenheid in de lopende processen en stellen voor dit in de komende periode te blijven doen. Hiervoor bieden wij in ieder geval aan om periodiek een statenwerkgroep bijeenkomst te organiseren.

In deze mededeling zit wat ons college betreft ook de toezegging opgenomen om uw Staten gedurende het komende jaar periodiek sonderend voor te leggen hoe wij de voorbereiding op het Ruimtelijk Voorstel en het Ruimtelijk Arrangement vorm geven c.q. wensen te geven. De opbrengst van die sonderingen kunnen wij in onze voorbereiding verwerken. Dat past –zoals gezegd- dan weer in het bestuurlijk-bestuurlijk samenspel GS-PS, zoals wij u dat in onze mededeling van 30 maart 2021 hebben toegelicht. Die mededeling hebben we te uwer informatie ook als bijlage 4 bij deze nieuwe mededeling gevoegd.

Zowel intern als extern is het behoud van overzicht over alle lopende trajecten ("Wat gebeurt waar? Hoe moet ik deze actie plaatsen?", etc.) een hele klus, zowel voor bestuurders als voor ambtenaren en al helemaal voor hen die als inwoner of als vertegenwoordiger vanuit een [belangen]organisatie in één van deze processen betrokken zijn. Elke vraag om [opnieuw] zicht te krijgen op die samenhang is dus een belangrijke vraag. Net als elke inwoner van onze provincie kunnen ook uw Staten bij onze ambtelijke ondersteuning terecht met uw vragen. We hopen dat bijlage 1 daarbij nuttig kan zijn. Wij herhalen hier nogmaals graag de uitnodiging aan uw Staten om u in een informatiebijeenkomst uitgebreid nader te laten informeren over alles wat wij in deze mededeling aan u hebben aangereikt.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

C.W.J.M. Roefs